

בס"ד. ש"פ יתרו, כ"ף שבט, ה'תשכ"ה

(הנחה בלתי מוגה)

ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים¹, ופירש רש"י, לפניו משלש מחיצות, חושך ענן וערפל, שנאמר² וההר בוער באש עד לב השמים חושך ענן וערפל, ערפל הוא עב הענן וכו'. ומביא הצ"צ³ בהגהותיו למאמר אדמו"ר הזקן ד"ה זה (שלא נדפס עדיין, והתקוה שיודפס בקרוב)⁴, שבספר עמק המלך⁵ כתב שערפל (שהוא חושך יותר מחושך סתם, וכנ"ל שהוא עב הענן) הוא עולם העשי' נועפ"ז י"ל, שחשך ענן וערפל הם ג' עולמות ביי"ע⁶, והיינו, שעולם הבריאה נק' בשם חושך, כמ"ש בורא חושך, ועולם היצירה נק' בשם ענן⁸, ועולם העשי' נק' בשם ערפל⁷, וזהו ומשה נגש אל הערפל, שהוא עוה"ז, אשר שם האלקים, פי' שעולם העשי' נעשה בסוד אלקים (עכ"ל). ועל זה כותב הצ"צ, שמ"ש שערפל הוא עולם העשי', וא"כ, החושך העב שלו הוא לגריעותא, לא משמע כן ממ"ש⁹ הוי' אמר לשכון בערפל. ומביא גם דברי הגמרא במסכת חגיגה¹⁰, ערבות שבו צדק משפט וצדקה וכו', וכסא הכבוד מלך א"ל חי רם ונשא שוכן עליהם בערבות כו', וחשך וענן וערפל מקיפין אותו, שנאמר¹¹ ישת חשך סתרו סביבותיו גו'. (ופריך) ומי איכא חשוכא קמי שמיא, והכתיב¹² הוא גלי עמיקתא גו' ונהורא עמי' שרי (ומשני) לא קשיא, הא בבתי גואי, הא בבתי בראי, ופירש רש"י, בבתי גואי ונהורא עמי' שרא. ומבאר הצ"צ, שענין החושך בבתי בראי קאי על בחי' הכתר שנקרא ישת חושך סתרו, כי כתרא עלאה אוכמא הוא לגבי אוא"ס¹³. ועפ"ז מבאר שג' הבחי' חושך ענן וערפל הם כתר (חושך) וחכמה (ענן) ובינה (ערפל). ופי' ומשה נגש

7) ישעי' מה, ז. וראה לקו"ת שה"ש ד, ג. ובכ"מ.

8) ראה גם סה"ש תש"ד ע' 79.

9) מלכים"א ח, יב.

10) יב, סע"ב ואילך.

11) תהלים יח, יב.

12) דניאל ב, כב.

13) ראה תקו"ז ת"ע קרוב לסופו (קלה, ריש ע"ב). וראה לקו"ת מטות פב, א. בלק

סט, א. נציבים מה, א.

1) פרשתנו כ, יח.

2) ואתחנן ד, יא.

3) נדפס בקונטרס בפ"ע (עם הערות מכ"ק אדמו"ר שליט"א) — קה"ת תשכ"ה, ואח"כ באוה"ת פרשתנו ע' א"ח ואילך. וראה גם סה"מ תרנ"ח ס"ע קפו ואילך. רד"ה ומשה נגש אל הערפל תרפ"ב (סה"מ תרפ"ב ע' שג).

4) נדפס לאח"ז במאמרי אדמו"ר הזקן על פרשיות התורה פרשתנו ע' שלו ואילך.

5) שער יז (עולם הבריאה) פי"ג.

6) ראה גם סה"מ עת"ר ס"ע רלח.

אל הערפל הו"ע עליית התפארת (בחינתו של משה) בבינה (ערפל), ומ"ש אשר שם האלקים, היינו לפי שהתגלות עתיק הוא בבינה¹⁴. ומדייק במאמר¹⁵, דצריך להבין מ"ש ומשה נגש אל הערפל, שמייחד ענין זה למשה דוקא, הלא אז (במ"ת) ה' התגלות אלקות גדולה (התגלות העצמות) לכל ישראל. וגם צריך להבין מ"ש אשר שם האלקים, שם אלקים דוקא (אף שישנם שמות נעלים יותר משם אלקים, ועד לשם הוי', שהוא שם העצם כו'¹⁶), הלא בהר סיני נגלה כזקן מלא רחמים¹⁷.

ב) וממשיך במאמר¹⁸, שתחילה צריך להקדים מהו הענין דמתן תורה, דלכאורה, הלא האבות קיימו כל התורה קודם שניתנה¹⁸. ובהגהת הצ"צ¹⁹, שמעלת אברהם היתה גדולה מאד, שהיתה עבודתו בבחי' רצוא ושוב, הלוך ונסוע גו'²⁰, ולכן ניתנה לו התורה, רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת, שהן בחי' רצוא ושוב²¹, וזוהי שטה א', שאברהם זכה לבחי' רצוא ושוב מצד שורש נשמתו, וכל אדם יוכל להגיע לבחי' רצוא ושוב ע"י התורה. ושטה ב', שההמשכות דאברהם היו (בעיקר) בעולמות העליונים, וכדי להיות המשכת אוא"ס גם למטה, הרי זה ע"י מתן תורה. ומובן, שמ"ש בשטה הב', אינו שולל אלא מוסיף על מ"ש בשטה א', והיינו, שענין זה גופא שלאחרי מ"ת יש ביכולת להמשיך אוא"ס למטה (כשטה הב'), הרי זה ענין שנאמר ושייך לכל אדם. ומוסיף בהגהת הצ"צ, ויש שטה ג', ע"ד מ"ש²² וארא אל אברהם בא"ל שדיי (אבל) ושמי הוי' לא נודעתי להם, כי זה נמשך רק ע"י התומ"צ, והיינו, שהאבות המשיכו מבחי' חג"ת, היינו, שם הוי' כפי שמלובש בשם אלקים, שמש בתוך המגן כו'²³, אבל ושמי הוי', היינו, שמש הוי'²³, בחי' אוא"ס המלובש בחכמה, שנק' אמת, להיות גילוי כפי שכולא קמי' כלא חשיב ממש, מוציא חמה מנרתקה²⁴, זהו הנמשך ע"י התורה כו'. ובמק"א²⁵ מבואר, שהאבות המשיכו רק מעולם האצילות, ואילו ע"י מ"ת נמשך מבחי' שלמעלה מהשתלשלות,

14 ראה זח"ג קעח, ב. תו"א לך יא, סע"ב.
 15 אוה"ת שם ע' א"ט.
 16 כסף משנה ה' ע"ז פ"ב ה"ז. פרדס
 17 שער יט (שער שם בן ד').
 18 מכילתא ופרש"י עה"פ פרשתנו שם,
 19 יומא כח, ב. וש"נ.
 20 אוה"ת שם ס"ע א"ט ואילך.
 21 לך לך יב, ט. וראה תו"א פרשתנו עג,
 22 תו"א מגלת אסתר צו, ג.
 23 ר"פ וארא.
 24 ע"פ תהלים פד, יב. וראה תניא שער
 היחוד והאמונה רפ"ד. אוה"ת (יהל אור)
 תהלים ס"ע ש ואילך.
 25 לשון חז"ל — נדרים ח, ב.
 26 ראה סה"מ תרל"ב ח"א ע' קטז ואילך.
 27 תרנ"ד ע' קצו ואילך. תרע"ח ע' קסד ואילך.
 28 ועוד.

בחי' כי לא אדם²⁶ כו'. וכמבואר גם במאמר זה²⁷, שעיקר ענין מ"ת הוא להמשיך בבחי' התורה שנק' אדם מא"ס ב"ה ממש. וזהו גם מה שענין התורה הוא גילוי רצון העליון ממש, שזהו בחי' רצון הפשוט שלמעלה מהשכל, וע"ד שמצינו בנוגע לר' עקיבא שהקב"ה אמר שתוק כך עלה במחשבה²⁸, והרי אצל ר' עקיבא הי' ענין שהוא היפך השכל (כפי שהקשה משה וכי זו תורה וזו שכרה²⁸), והיינו, שזהו"ע שאינו מושג כלל בשכל כו'²⁹. וזהו החידוש דמ"ת, שגם ענין שלמעלה מהשכל לגמרי, נמשך למטה בשכל האדם כו'. ומובן, שהחידוש דמ"ת לפי שטה הג' כולל גם ב' השטות שלפנ"ז, והיינו, שלאחרי מ"ת נמשכת הבחי' שלמעלה מהשתלשלות (כשטה הג') ע"י כל אדם (כשטה הא'), ובאופן שנמשך גם למטה (כשטה הב').

ג) **וממשיך** במאמר³⁰, אך מהיכן יזכה לזה האדם, שבאמת הוא השפל שבכל הבריות, כדאיתא בגמרא³¹ מפני מה נברא אדם בערב שבת, שאם תזוח דעתו עליו, אומר לו, יתוש קדמך במעשה בראשית (היינו, שאפילו יתוש שמכניס ואינו מוציא³², שהוא קליפה היותר תחתונה כו'³³, קודמת לאדם כו'). אך הענין הוא, שמי שהוא במדריגה תחתונה יכול לעלות יותר, והיינו לפי שיש לו שורש גבוה יותר, שלכן יכול לירד למדריגה תחתונה כזו כו'. ועוד זאת, שזהו מצד גודל המעלה שבבירור ההעלם דלמטה, כמבואר במאמר³⁴ בפירוש הכתוב³⁵ ולכבודי בראתיו גו', שכבודי הוא לשון מלבוש (כמארז"ל³⁶ ר' יוחנן קארי למאנא מכבודותא), שהוא דבר המעלים, והיינו, שהקב"ה מלביש את עצמו בתוך העולמות, עולם לשון העלם³⁷, וזוהי תכלית כוונת הבריאה, כמארז"ל³⁸ כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו, היינו, כדי שתהי' העבודה לברר את ההעלם ולהמשיך גילוי אלקות למטה.

ועפ"ז יש להוסיף ולתווך את שני הפירושים בענין הערפל אשר שם האלקים, הפירוש שערפל קאי על עולם העשי' (שנעשה בסוד אלקים, שזהו תכלית ההעלם שמצד שם אלקים), והפירוש שערפל קאי

33) ראה תניא פכ"ד.	26) שמואל-א טו, כט.
34) ע' א"יז ואילך.	27) ע' א"יב.
35) ישעי' מג, ז.	28) מנחות כט, ב.
36) שבת קיג, א-ב.	29) ראה אוה"ת שם ע' א"יא.
37) ראה לקו"ת שלח לו, ד.	30) ע' א"טז.
38) אבות ספ"ו.	31) סנהדרין לח, א.
	32) גיטין נו, ב.

על בחי' ישת חושך סתרו (כנ"ל ס"א), כי, ע"י בירור ההעלם דעוה"ז מגיעים לבחי' העלם העצמי³⁹ (וזהו אשר שם האלקים, ששם אלקים קאי על בחי' העלם העצמי⁴⁰).

ד) והנה ע"פ האמור לעיל, יש לומר, שגם הענין דנגש אל הערפל אשר שם האלקים (שמההעלם הכי עליון, בחי' ישת חושך סתרו, נמשך עד להעלם היותר תחתון שבעוה"ז) שייך לכל אדם. ואף שהכתוב מחלק בין כל העם למשה, כמ"ש ויעמוד העם מרחוק ומשה (לבדו) נגש אל הערפל גו', הנה גם כל העם שייך לבחי' הערפל. ובהקדים, שהמעמד ומצב דויעמוד העם מרחוק גופא מורה שיש להם שייכות עם הבחי' שנמצאים בריחוק מקום ממנה, כי, אילו לא היו שייכים כלל לבחי' זו, לא הי' נופל עליהם אפילו הלשון של עמידה מרחוק. ועוד זאת, דמשמעות לשון הכתוב ויעמוד העם מרחוק ומשה נגש אל הערפל, היא, שבתחילה הנה גם משה עמד יחד עם כל בני' מרחוק, ולאח"ז נגש משה אל הערפל, ושאר העם נשאר על עמדם. ומזה מובן, ש"מרחוק" הוא מקום כזה שממנו נגש משה אל הערפל. והיינו, שלא זו בלבד שגם הבחי' דמרחוק כשלעצמה שייכת לבחי' הערפל, אלא עוד זאת, שהיא גם הכנה שממנה באים לבחי' הערפל. ועוד והוא העיקר, שע"ז שמה נגש אל הערפל, המשיך בחי' זו לכל בני', גם לאלו שהם בבחי' עם (מלשון עוממות⁴¹). וכמובן גם מהמבואר בתניא⁴² בנוגע לענין היראה, שכיון שלגבי משה מילתא זוטרתה היא⁴³, הרי זה נעשה ענין ששייך ונוגע לכל בני', כי כל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחי' משרע"ה כו', ועוד זאת, שבכל דור ודור יורדין ניצוצין מנשמת משרע"ה ומתלבשין בגוף ונפש של חכמי הדור, עיני העדה, ללמד דעת את העם כו'.

ה) והענין בזה, דהנה, משה ענינו תורה, שהרי משה⁴⁴ קיבל תורה כו' ומסרה כו' לכל בני', ועד שהתורה נקראת על שמו, כמ"ש⁴⁵ זכרו תורת משה עבדי⁴⁶. וכמו"כ בחי' משה שבכאו"א מישראל הו"ע לימוד התורה. וע"י בחי' משה שבנפשו נמשך אור התורה גם בבחי' העם שבנפשו (כשם שממשה רבינו נמשך בכל בני', מראשיכם שבטיכם עד חוטב עציץ

(42) רפ"ב.
(43) ברכות לג, ב.
(44) אבות רפ"א.
(45) מלאכי ג, כב.
(46) שבת פט, א.

(39) ראה המשך תרס"ו ע' צג. סה"מ תרע"ח ע' קכה.
(40) ראה המשך תרס"ו ע' צא.
(41) תניא שעהיה"א פ"ז (פא, ב). וראה גם סה"מ תר"ס ע' ה.

ושואב מימין⁴⁷), והיינו, שלימוד התורה נותן כח וחיות בכל עניני העבודה, הן בעבודת התפלה [דאף שתפלה קודמת לתורה, וכמאמר אבא בנימין שתהא תפלתי סמוכה למטתי⁴⁸, הנה גם ענין זה גופא שתפלה קודמת לתורה, ה"ז נלקח מהתורה, שהתורה מורה שצ"ל ענין התפלה בכלל, וגם פרטי הענינים בנוגע לאופן התפלה], הן בקיום המצוות, ועד לעבודה דבכל דרכין דעהו⁴⁹. ובזה צריך להיות הענין דמשה נגש אל הערפל, שגם בחי' דערפל, ישת חושך סתרו, שהו"ע הרצון פשוט שלמעלה מהשגה, יומשך בלימוד התורה בהבנה והשגה. וזהו כללות הענין דלימוד פנימיות התורה, תורת החסידות, שגם הענינים דרזין ורזין דרזין שלמעלה מהשגה, צריכים לבוא בלימוד באופן של הבנה והשגה, וכדברי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע⁵⁰, שלימוד תורת החסידות צריך להיות כלימוד הסוגיות בגליא שבתורה. וזהו גם כללות הענין שלימוד התורה צ"ל ביראת שמים⁵¹, ולא רק בלימוד תושב"כ, שבה מודגש ענין הקדושה כו' יותר מאשר ענין ההבנה וההשגה, אלא גם בתושבע"פ, שעיקרה הו"ע ההבנה וההשגה (כידוע ההפרש בין מקרא וקבלה למשנה ותלמוד⁵²), הנה הגם שהבנה והשגה קשורה עם תנועה של התפשטות, ואילו יראת שמים פועלת תנועה של כיוון (היפך ההתפשטות), מ"מ, צ"ל לימוד בהבנה והשגה ויראת שמים שניהם יחד, ולא זו בלבד שהכיוון שמצד היראה לא יפריע להבנה והשגה, אלא אדרבה, שע"י היראת שמים יתוסף בהבנה והשגה גופא. וזהו ומשה נגש אל הערפל, שגם בחי' ערפל, רצון פשוט שלמעלה מהשכל, נמשך למשה, בלימוד התורה, כולל גם תושבע"פ. וזהו גם מה שמצינו הענין דשתוק כך עלה במחשבה בשייכות לר' עקיבא (כנ"ל ס"ב), דהנה אמרו רז"ל⁵³ כולהו אליבא דרבי עקיבא, היינו, שר' עקיבא הוא מקור תושבע"פ, שעיקרה הבנה והשגה. ואילו בענין דשתוק כך עלה במחשבה מתבטא רצון הפשוט שאין לו מקום בשכל, ועד שהשכל טוען שזהו היפך השכל (זו תורה וזו שכרה). והיינו שגם בהבנה והשגה בלימוד תושבע"פ צריך להמשיך בחי' הרצון הפשוט שלמעלה מטו"ד.

47 ראה קונטרס עץ החיים פכ"ב. וראה ספר השיחות תרפ"ט ע' 75 ואילך. לקו"ש חיד"ד ע' 316 ואילך.
 48 ראה לקו"ת ויקרא ה, גיד. שה"ש ג, סע"ג ואילך.
 49 סנהדרין פו, א.

47 לשון הכתוב — ר"פ נצבים.
 48 ברכות ה, ב. וראה לקו"ת ברכה צו, ב.
 49 משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.
 50 הובא באג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"י ע' שסח.